

POLSKI UNIWERSYTET NA OBCYZŹNIE
W LONDYNIE

ZESZYTY NAUKOWE

SERIA TRZECIA, NR 6, 2018

JOLANTA CHWASTYK-KOWALCZYK

UNIWERSYTET JANA KOCHANOWSKIEGO W KIELCACH

*PEDAGOGIKA SERCA. WYCHOWANIE EMOCJONALNE
W XXI WIEKU*, RED. NAUKOWA EWA LEWANDOWSKA-
-TARASIUK, JAN ŁASZCZYK, BOGUSŁAW ŚLIWERSKI,
WYDAWNICTWO DIFIN S.A., WARSZAWA, 2016, 216 S.,
ISBN 9788380852020

Od kąd sięgam pamięcią, dr Maria Łopatkowa (1927–2016), obecna od dzie-
sięcioleci w polskich mediach, niezależnie od politycznych opcji rządzą-
cych, była kojarzona z działalnością na rzecz dzieci. Ta polska działaczka spo-
łeczna, pisarka, pedagog, posłanka na Sejm, senator współtworzyła, a następnie
w latach 1981–1993 kierowała Komitetem Obrony Praw Dziecka. Opublikowa-
ła wiele książek z zakresu pedagogiki, jest uważana za prekursora nurtu wycho-
wawczego, zwanego „pedagogiką serca”.

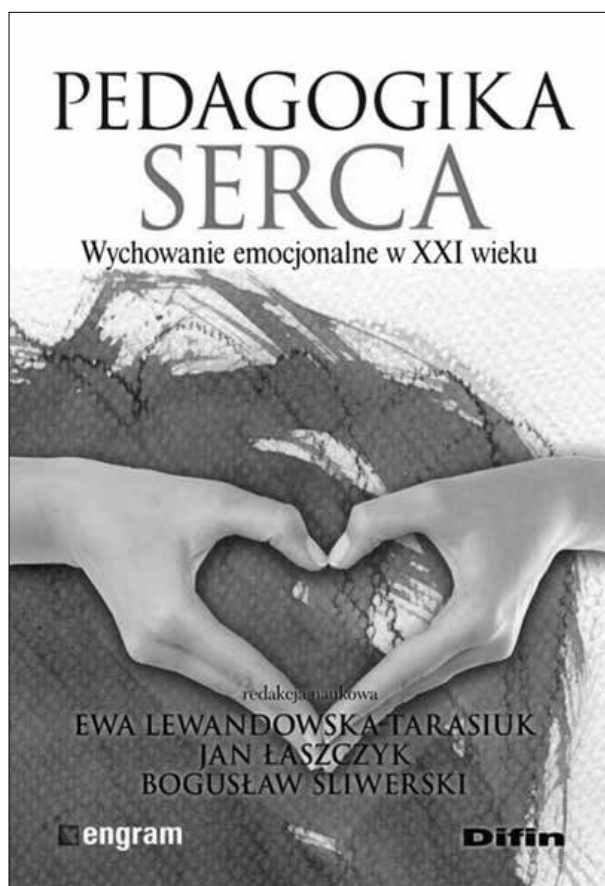
Publikacja zatytułowana *Pedagogika serca. Wychowanie emocjonalne w XXI
wieku* pod redakcją naukową dr Ewy Lewandowskiej-Tarasiuk, prof. Jana Łasz-
czyka i prof. Bogusława Śliwerskiego, przygotowana przez Wydawnictwo Di-
fin S.A. w Warszawie w 2016 roku, jest poświęcona, jak zaznaczył we *Wstępie*
Bogusław Śliwerski, *cnocie mądrości, pokorze, godności, altruizmowi, służbie,
miłości, perfekcjonizmu* (s. 7) pajdocentrycznej myśli, czyli działalności i twór-
czości Marii Łopatkowej. Nie przypadkiem twórcami tej publikacji są przede
wszystkim uczeni związani zawodowo z najstarszą polską uczelnią pedagogicz-

ną – Akademią Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, a także z wielu innych ośrodków naukowych i instytucji. To debata naukowa na temat polskiego pajdocentryzmu.

Tom otwiera fragment publikacji zatytułowany *Przesłanie pedagogiki serca na trzecie tysiąclecie* Marii Łopatkowej z jej książki pt. *Pedagogika serca w dobie globalizacji* (Warszawa, 2006), którego sens oddają słowa Blaise'a Pascala: „Kropla miłości znaczy więcej niż ocean rozumu”. Aż 18 autorów podzieliło się z czytelnikami swoimi refleksjami, które uświetniły 85. rocznicę urodzin prof. Łopatkowej podczas poświęconej jej myśli pedagogicznej Jubileuszowej Konferencji, zorganizowanej 30 listopada 2012 roku w Warszawie.

Bogusław Śliwerski – przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN – dedykując Jubilatce swoje wystąpienie pt. *Pedagogika serca w XXI wieku*, zwrócił uwagę na sytuację dzieci po transformacji ustrojowej 1989 roku w Polsce. Odnotował w nowej przestrzeni *zwielokrotnionego zaangażowania w społeczeństwie narastających różnic społecznych, neoliberalnej wolności i uwalniania się polityków od troski o młode pokolenia* (s. 17). Autor opowiedział się po stronie konieczności budowania cywilizacji miłości w XXI wieku, będącej w opozycji do wszelkiej pedagogii autorytarnej. Stefan Mieszalski z Wyższej Szkoły Pedagogicznej ZNP skupił się na *Szkole i uczniowskich emocjach*. Przedstawił *racje uzasadniające charakter kształcenia w szkołach i na tym tle uzasadnia znaczenie wrażliwości nauczycieli na związane z uczeniem się uczniowskie emocje* (s. 39).

W omawianym tomie pomieszczono także refleksje lekarza, klinicysty, endokrynologa, ginekologa i położnika prowadzącego praktykę lekarską Arkadiusza Kaplińskiego z Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego pt. *Miłość od poczęcia... fenomen pedagogiki serca*. Rozważania te są świadectwem, że *idee pedagogiki serca są ważne i mogą pomóc w pracy z kobietami walczącymi o szansę zrealizowania swojego macierzyństwa* (s. 52). Kolejny praktykujący lekarz Maciej Kierył z Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie ukazał nierozzerwalne związki muzyki z medycyną: *Dobre rytmy – związki muzyki z medycyną*. Autor uważa, że *muzyka wpływa dodatnio na ogólny stan zdrowia człowieka, wywołując samoregulację utrzymującą ciało w równowadze. Niesie radość i pozwala dostrzec wszelkie dobre strony ludzkiej egzystencji* (s. 151). Chirurg dziecięcy, była ordynator Oddziału Chirurgii Dziecięcej Szpitala Bielańskiego w Warszawie, Bibiana Mossakowska przypomniała *Historię Komitetu Ochrony Praw Dziecka – prawa dziecka do miłości*, który stworzyła Maria Łopatkowa. Autorka podkreśliła *znaczenie wszechstronnych, wieloletnich działań Marii Łopatkowej związanych*



z wdrażaniem praw dziecka w państwie polskim, a także wyczuleniem opinii publicznej na dziecięcą krzywdę (s. 174).

Ludwik Malinowski, przedstawiciel Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, zanalizował *Przesłanki historyczne i współczesne wychowania emocjonalnego*. Ukazał, że na różnorodność wychowania emocjonalnego mają wpływ wydarzenia historyczne, zmieniając świadomość młodego pokolenia oraz dorosłych. Z kolei Joachim Paweł Glier z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w tekście pt. *Podstawy filozoficzne pedagogiki serca oraz psychologiczna koncepcja człowieka Marii Łopatkowej* stwierdził, że narracja Łopatkowej o egzystencji człowieka ma umocowanie w filozofii i psychologii. Ewa Lewandowska-Tarasiuk z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej oraz PUNO w Londynie swój rozdział zatytułowany *Retoryka miłości... Nieskończone dzieło Andrzeja Szczeklika...* poświęciła profesorowi medycyny, który wykazywał troskę o duchowość pacjenta. Zaleca, by teksty prof. Szczeklika zostały włączone do kanonu lektur obowiązkowych uczelni medycznych na całym świecie. Zdaniem autorki, *wtedy byłaby szansa realizacji marzenia o miłości w opiece zdrowotnej, jako jej najbardziej człowieczym wymiarze* (s. 103).

Interesujące są także glosy Bolesława Taborskiego z Londynu – nieżyjącego już poety, tłumacza, teatrologa, dziennikarza BBC, ujęte w artykule pt. *Serce w poezji Karola Wojtyły*. Mowa w nim o znaczeniu i wartości słowa *serce* w poezji polskiego papieża, jego wadze oraz filozoficznym i religijnym przesłaniu. Wszystko zobrazowane zostało fragmentami utworów o tematyce polskiej. Autor widział „powinowactwo serc” idei Marii Łopatkowej z Karolem Wojtyłą. Odmienną perspektywę, tym razem *Pedagogiki pamięci i współczesnej sztuki publicznej w otwartych przestrzeniach miejskich Europy*, ukazała rektor PUNO w Londynie prof. Halina Taborska, prywatnie żona Bolesława Taborskiego. Autorka swoje rozważania oparła na *pedagogice pamięci, jej celach i osiągnięciach w powiązaniu ze sztuką publiczną, upamiętniającą ofiary drugiej wojny światowej w przestrzeniach miejskich Europy* (s. 168). Według autorki, pedagogika pamięci może pomóc w zwalczaniu uprzedzeń i dyskryminacji oraz pogłębiać wagę społeczną upamiętnienia.

Olga Jauer-Niworowska z Uniwersytetu Warszawskiego zobrazowała *Oblicza więzi* i wsparcia w spotkaniu i pracy terapeutycznej z osobami z różnymi typami niepełnosprawności, spowodowanej uszkodzeniami układu nerwowego i powiązanych z nią trudnościami w słownym porozumiewaniu się (s. 115). Autorka apeluje o empatię otoczenia.

Głos na temat pedagogiki serca zabrało także młode pokolenie badaczy w osobie doktorantki w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej – Małgorzaty Jakubczak, która pochyliła się nad kwestią: *Samotność antytezą dzieciństwa, czyli o kształtowaniu więzi ludzkiej jako bezcennego waloru człowieczeństwa*. Autorka przypomina, że *samotność spowodowana brakiem miłości otoczenia może wywołać lęk i nieodwracalne zmiany w delikatnej dziecięcej psychice* (s. 141). Fragmentami rozdziału pt. *Rola uczuć w wychowaniu szkolnym* swojej pracy doktorskiej przygotowywanej w tej samej uczelni podzieliła się z czytelnikami Magdalena Ostolska. Nawiązuje w nim do roli uczuć w relacji szkoła – uczeń, na co szczególnie zwracała uwagę Maia Łopatkowa. Katarzyna Kasperkiewicz, również przedstawicielka Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, na podstawie twórczości prozatorskiej Anny Kamieńskiej ukazała *Obraz i znaczenie rodziny wielopokoleniowej* w kształtowaniu osobowości młodego człowieka. Mieczysław Sędzicki z tej placówki zaprezentował edycje Ogólnopolskiej Sceny Prezentacji Artystycznych Realizacji w murach Akademii, sięgające swym początkiem 1996 roku, zdarzenia łączące dzieci i młodzież wraz z opiekunami-wychowawcami, kadrą akademicką i studentami.

Grafik komputerowy Dominika Grodner z firmy Kluś Sylwester Kluś przedstawiła zagrożenia i dobrodziejstwa Internetu będącego *wyzwaniem dla człowieczeństwa...*

Arabista Andrzej Ziomek, wieloletni współpracownik Marii Łopatkowej, w rozdziale pt. *Resocjalizacja na odległość* opisał i udokumentował przemianę skazanego na dożywocie Marcina Dąbrowskiego, jaka nastąpiła po przeczytaniu przez niego książki prof. Łopatkowej pt. *Prawdziwa miłość istnieje*. Całość jest dowodem na to, że pedagogika serca może całkowicie przewartościować i odmienić drugiego człowieka.

Publikację wieńczą wybrane fragmenty wypowiedzi uczestników Jubileuszowej Konferencji poświęconej Marii Łopatkowej, listy okolicznościowe nadesłane z całej Polski oraz *Bibliografia*. Tak dobrze edytorsko wydanej książce brakuje jednak zdecydowanie indeksu osobowego.

Kto jest potencjalnym adresatem tej publikacji? Na pewno nie zawiodą się na niej pedagodzy, studenci tego i pokrewnych kierunków. Jednak przede wszystkim polecam ją wszystkim rodzicom, którzy uporali się bądź jeszcze nie z własnymi „toksycznymi rodzicami i związkami”.